

Toruń ¹⁹.04.2019 r.

Prof. dr hab. Bogusław Sygit

OCENA

dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej Pani dr Moniki Kotowskiej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego

- I. Ocenę sporządzono na wniosek Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych z dnia 2 kwietnia 2019 r. o powołanie komisji habilitacyjnej w tym przewodzie.
- II. Podstawę oceny stanowiły materiały i publikacje Pani dr Moniki Kotowskiej – otrzymane od Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, a mianowicie:
  1. monografia habilitacyjna pt. Kariery kryminalne członków zorganizowanych grup przestępczych, wyd. Delfin, 2019
  2. kserokopie opublikowanych prac naukowych Habilitantki (artykuły naukowe, rozdziały w książkach i recenzje)
  3. dokumentacja Wniosku, w tym:
    - a. autoreferat
    - b. wykaz opublikowanych prac naukowych
    - c. wykaz (chronologiczny) dorobku naukowego

A.

Ocena osiągnięć naukowo-badawczych

Obejmuje ona, zgodnie z kryteriami oceny określonymi w § 3 i 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 1.09.2011 r. (Dz. U. Nr 196, poz. 1165) w obszarze nauk społecznych:

1. autorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie JCR lub na liście ERIH (§3 p. 2 cyt. rozporządzenia).

Habilitantka, nie ma w swoim dorobku prac ogłoszonych w takich czasopismach.

2. autorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych, niż znajdujące się w bazach lub na liście, w których mowa w § 3 pkt. 1 (§ 4 pkt. 1 w zw. z § 3 pkt. 2 cyt. rozporządzenia).

Habilitantka ma w tym względzie następujący dorobek:

- a. monografię habilitacyjną pt. „Kariery kryminalne członków zorganizowanych grup przestępczych, wyd. Delfin 2019. Ocena tej rozprawy – zgłoszonej przez Panią dr M. Kotowską jako osiągnięcie naukowe (w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2013 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. 2003, Nr 65, poz. 595 ze zm.) sprowadza się do udzielenia odpowiedzi – czy stanowi ona znaczny wkład Autora w rozwój prawa (jako dyscypliny naukowej). Po przestudiowaniu tej rozprawy – z całym przekonaniem stwierdzam, że tak jest w istocie, skoro:

- wzorowa jest dokumentacja pracy – wykaz wykorzystanego piśmiennictwa i aktów prawnych – cytowanych z poszanowaniem praw osób trzecich obejmuje 156 artykuły naukowe, 298 monografii i rozdziałów w monografiach - , 14 aktów prawnych
- graficzna prezentacja wyników badań to: 52 tabele, 4 wykresy i 1 tzw. ramka
- zamieszczono w pracy 2 kwestionariusze (jeden dot. środowiska rodzinnego, założonej rodziny i środowiska koleżeńkiego, kariery przestępczej i grupy przestępczej oraz drugi – do badań akt osób skazanych) które wykorzystano do badań. Są one dobrze przemyślane, wnikliwe, opracowane z bardzo dobrym rozpoznaniem problemu.

- b. Również wzorowa, dogłębnie przedstawiona, przejrzysta jest prezentacja metodyki badań własnych Habilitantki. Nie trzeba się domyślać jaki był cel badań (s. 138-139), jakie hipotezy (s. 139), przedmiot badań (139-140), czas i obszar badań (s. 140), metody, techniki i narzędzia badawcze (s. 141-152), organizacja i przebieg badań (s. 156-168) – a nawet uzasadnienie wielkości próby badawczej i jej doboru (s. 152-156) oraz przegląd okoliczności, które ograniczały badania na terenie zakładów karnych i aresztów śledczych (s. 169-

178). Wykazane przez Autorkę badania są imponujące pod każdym względem – ilościowym, czasowym i metodycznym. Przede wszystkim jestem pełen podziwu dla benedyktyńskiej pracy jaką włożyła Autorka w te badania. Widać w nich dojrzałość naukową Habilitantki, nieugiętość w osiąganiu celów badawczych. Jest to bez wątpienia efekt nie tylko osobowości Habilitantki, ale przede wszystkim zdobycia oglądy i szlifów naukowych pod opieką profesora W. Pływaczewskiego. Habilitantka może więc być dumna i głosić powszechnie, że pochodzi z tzw. szkoły Pływaczewskiego, która w kraju ma już swoją renomę i pozycję naukową.

- c. Rozprawa habilitacyjna Pani M. Kotowskiej jest z zakresu tzw. kryminologii drogi życiowej, zwanej kryminologią rozwojową. Ten dział kryminologii – jak zauważył Carlsson, na dobre staje się wyodrębnioną częścią kryminologii. Na gruncie krajowej kryminologii – nie jest problem nieznanym a nawet ten obszar badań ma już swoją tradycję tyle tylko, że ograniczono dotąd badania z tego zakresu do karier kryminalnych sprawców tzw. przestępstw pospolitych (głównie recydywistów) i przestępczości nieletnich i młodocianych. Nie prowadzono zaś badań dotyczących karier kryminalnych członków zorganizowanych grup przestępczych. Tą „białą plamę” w tym względzie dostrzegła Pani Habilitantka i skrupulatnie się z nią „rozprawiła”. Sądząc po wyniku – chwała Jej za to, że w ten sposób zapisała się w historii rodzimej kryminologii jako inicjator badania tego problemu.
- d. Habilitantkę trzeba też pochwalić za bardzo dobry warsztat naukowy. W efekcie wykorzystwała na potrzeby monografii całe krajowe piśmiennictwo z tego zakresu oraz – co ważniejsze wszystkie dostępne publikacje zagraniczne (63 monografie i 56 artykułów naukowych). Można więc tą pracą chwalić się za granicą. Myślę, że ośrodki naukowe i wydawcy z tej okazji skorzystają. Praca jest przy tym obszerna – liczy 574 strony.
- e. Praca jest dobrze skonstruowana. Najpierw Habilitantka wprowadza w problematykę zjawiska przestępczości zorganizowanej w ogóle, potem omawia działanie grup przestępczych od strony prawo-karnej – aby następnie przedstawić stan badania karier przestępczych w kryminologii. Jest to quasi część I monografii. W drugiej – po przedstawieniu metodyki badań – Autorka charakteryzuje w oparciu o wyniki – członków zorganizowanych grup

przestępczych, ich kariery przestępcze oraz funkcjonowanie w zakładzie karnym, a także ich plany na przyszłość. Pracę kończą Wnioski.

- f. Wnioski na zakończenie pracy – nie są tylko sztuką dla sztuki, ale są rzetelnym rozliczeniem się z postawionych przez Autorkę 7 hipotez. Ich lektura jest w efekcie doskonałym podsumowaniem rozważań teoretycznych oraz wyników przeprowadzonych badań.

Przy tak genialnej pracy trudno doszukiwać się jakichkolwiek usterek. Stąd, z obowiązku recenzenckiego, zgłaszam jedynie pod jej adresem dwie wątpliwości:

Pierwszą: na str. 138 Habilitantka wymieniła 8 celów badawczych. Postawienie sobie tak dużej ich ilości jest godne pochwały – tyle tylko, że w mojej ocenie są to problemy badawcze – zaś jako cel jawi się jeden: wyniki badań tego problemu mają służyć wypracowaniu oceny predykcji zachowań sprawców co do formowania zorganizowanych grup przestępczych i rodzaju ich przyszłych zachowań przestępczych. Takie postawienie celu – byłoby najlepszym uzasadnieniem dla potrzeby badania problemu karier przestępczych i ich znaczenia dla praktyki śledczej. Ograniczenie się tylko do prezentacji samego przebiegu kariery kryminalnej i jej warunków (s. 138) jest zmarnowaniem wysiłków badawczych w tym względzie.

W konsekwencji innego podkreślenia celu – praca stanowić powinna studium z zakresu profilaktyki kryminologicznej.

Druga: Zgadzam się z wywodami Pani Habilitantki na temat „genezy przestępczości zorganizowanej” (str. 22-29), jako że mają one wsparcie w literaturze krajowej i zagranicznej i są logiczne. Pomija się jednak w nich przyczynę formowania się zorganizowanych grup przestępczych. Jest nią „kumulowanie sił i środków do walki z organami policji”. Paradoksalnie, im ocena przestępców co do możliwości policji w walce z przestępczością jest dla tych organów korzystniejsza – tym grupy przestępcze będą się mnożyły, aby stwarzać „choć szansę” przeciwstawienia się tym organom. Mówiąc krótko, im organa policji są skuteczniejsze w walce z przestępczością tym sprawcy częściej organizują się w grupy przestępcze. Szkoda, że prawda ta nie wybrzmiała donioślej w tej monografii.

Reasumując – mimo wszystko monografia habilitacyjna Pani dr Moniki Kotowskiej z nawiązką stanowi „znaczący wkład w rozwój prawa (jako przyjętej dyscypliny naukowej).

B.

Ocena pozostałych (poza pracą habilitacyjną) osiągnięć naukowo-badawczych, o których mowa w §4 pkt. 1 cyt. rozporządzenia.

Według informacji podanej w Autoreferacie – na pozostały dorobek Habilitantki składają się:

1. publikacje w czasopismach naukowych
2. rozdziały w monografiach
3. sprawozdania (recenzje)

Na dowód tego Habilitantka przedłożyła:

1. kserokopie 21 artykułów naukowych
2. kserokopie 50 rozdziałów w monografiach naukowych
3. 2 sprawozdania (w wykazie nazwane jako „recenzje”)

Łączny dorobek ten liczy 73 pozycje (nie licząc w tym monografii habilitacyjnej), z czego 68 – po uzyskaniu stopnia doktora.

Ad. 1 Gdy chodzi o ocenę 21 artykułów naukowych to, po ich lekturze, trzeba stwierdzić, że:

a. Były publikowane w liczących się czasopismach naukowych, i tak w:

- „Studiach Prawnoustrojowych UWM” – 9
- „Archiwum Kryminologii” – 3
- „Przeglądzie Więziennictwa Polskiego” – 1
- „Białostockich Studiach Prawniczych” – 1
- „Przeglądzie Policyjnym” – 4
- „Zagadnieniach Społecznych” – 2
- „UWM Law Review” - 1

b. W 15 artykułach udział Habilitantki wynosił 100%, a w 6 – 50%.

c. Tematyka opracowań była różnorodna. Zawsze jednak dot. problemu bardzo istotnego, tak z punktu widzenia naukowego, jaki i dla praktyki. Za najbardziej wartościowe uznałem artykuły dot. „Funkcjonowania „białych kołnierzyków” w warunkach izolacji penitencjarnej” (Archiwum Kryminologii 2017, t. XXXIX); Przemytu przedmiotów niebezpiecznych i niedozwolonych na teren jednostek penitencjarnych (Przegląd Więziennictwa Polskiego 2014, Nr 83); Prostytycji chłopców (Studia Prawnoustrojowe 2018, Nr 40); Sponsoring – forma prostytucji czy patologii społecznej (Białostockie Studia Prawnicze).

d. Poziom merytoryczny tych publikacji jest na wysokim poziomie. Wywody są ciekawe, pogłębiane, logiczne, napisane pięknym językiem.

Ad. 2 Habilitantka jest autorką 50 rozdziałów w monografiach, z czego 22 napisała z udziałem 100%, a 78 – we współautorstwie. Monografie, w których są teksty Habilitantki nie są tuzinkowe, to ważne, na wysokim poziomie prace. Wydawane były przez uczelnie w: Olsztynie (27), Warszawie (8), Szczytnie (5), i po 1 w Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Toruniu, Łodzi czy Białymstoku. W tym 4 prace habilitacyjne wydano w języku angielskim, a 1 w rosyjskim.

Lektura tych opracowań (w tym szczególnie dot. przemytu emigrantów, uprowadzenia dla okupu, odbywania kary pozbawienia wolności przez cudzoziemców, mowy nienawiści i wolności religijnej w warunkach izolacji penitencjarnej) potwierdza wysokie kompetencje naukowe Pani dr Moniki Kotowskiej. Nie dziwi więc szeroki wachlarz zainteresowań badawczych, na które składa się: przestępczość nieletnich, polityka kryminalna, przestępczość zorganizowana, problematyka „prostytucji” oraz tzw. zielona kryminologia. Każdy z tych obszarów ma swoje odbicie w pracach Habilitantki. Wszystkie mają wymiar „osiągnięcia naukowego” i oceniam je bezsprzecznie jako stanowiące „znaczący wkład Habilitantki w rozwój wybranej dyscypliny naukowej.

C.

Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej Habilitantki

Kryteria tej oceny obejmują stosowanie z wymogami określonymi w § 5 cyt. rozporządzenia:

I. Uczestnictwo Habilitanta w programach europejskich, innych programach międzynarodowych i krajowych.

Habilitantka uczestniczyła w charakterze wykonawcy w projekcie „Przypadek przedmiotów i korupcji pochodzących z przestępstwa (w ramach projektu przyznanego przez Ministra Nauki i szkolnictwa Wyższego, realizowanego w latach 2009-2011,

Nr N110 104935).

II. Udział w konferencjach naukowych (międzynarodowych i krajowych) lub w komitetach organizacyjnych.

Habilitantka czynnie uczestniczyła w :

- 9 konferencjach o charakterze międzynarodowym zorganizowanych na terenie kraju (Olsztyn 4, po 1 w: Krakowie, Szczytnie, Poznaniu, Supraślu i Poczłtowie)

- 13 konferencji ogólnopolskich (Olsztyn – 10, i po 1: Białystok, Ramsowo, Lublin)

Na konferencjach tych wygłosiła 22 referaty. Poza tym na 12 konferencjach prowadziła panele lub zabierała głos w dyskusji: (Białystok – 3, Olsztyn – 3 i po 1: Kamień Śląski, Ryn, Białowieża, Szczytno, Ramsowo).

Pani dr M. Kotowska uczestniczyła teŹ w 12 konferencjach ogólnopolskich (Olsztyn – 3, Czarna – 2 i po 1: Szklarska Poręba, Kętrzyn, Warszawa, Łódź, Kraków, Szczytno, Białystok).

III. Otrzymane nagrody i wyróżnienia

Dotychczas Pani M. Kotowska uzyskała dwie nagrody rektora UMW: w 2015 r. – nagroda indywidualna II stopnia za osiągnięcia w dziedzinie naukowej i w 2018 r. – nagroda indywidualna III stopnia za działalność naukową.

IV-V. Udział w konsorcjach i sieciach badawczych oraz kierowanie projektami we współpracy z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą.

Habilitantka bierze od 2009 r. udział w Forum Naukowym „Podlasie - Warszawa i Mazury”. W ramach tego Forum uczestniczyła w 5 konferencjach: w Rynie (2009), Białowieży (2010 r. – konferencja o charakterze międzynarodowym), Szczytnie (2011), Poczłtowie (2014) i w Supraślu (2015 r. – o charakterze międzynarodowym).

VI. Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism.

W 2012 r. Pani dr M. Kotowska była redaktorem naukowym artykułóW zamieszczonych w Nr 15 czasopisma „Studia Prawnoustrojowe”.

VII. Członkostwo w organizacjach i towarzystwach naukowych (międzynarodowych lub krajowych).

Habilitantka jest członkiem 2 krajowych towarzystw:1) Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. S. Batawii oraz 2) Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego

(w którym jest członkiem zarządu Warmińsko-Mazurskiego oddziału tego Towarzystwa).

VIII. Osiągnięcia dydaktyczne

Pani dr M. Kotowska pracuje na Wydziale Prawa i Administracji UWM od 2004 r. po otrzymaniu stopnia doktora – prowadzi wykłady, ćwiczenia i seminaria dyplomowe, w łącznym wymiarze 300 godzin rocznie. Zwraca uwagę dużą różnorodność przedmiotów wykładanych przez Habilitantkę. Jest ich w sumie 12 (od kryminologii – wiktymologii, psychologii kryminalnej, prawa karnego i prawa wykroczeń – po prawo pracy). Ustalenia te pozwalają uważać, że Pani dr M. Kotowska ma już spore doświadczenie dydaktyczne.

IX. Opieka naukowa nad studentami.

Habilitantka sprawuje już od 2009 r. Prowadzi seminarium licencjacie na kierunku Administracja – studia niestacjonarne i na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne – studia niestacjonarne. Do końca 2018 r. – była promotorem ok. 50 prac dyplomowych. Od 2010 ma w swoim dorobku recenzje ok. 60 prac dyplomowych i magisterskich.

X. Opieka nad doktorantami.

Z przedłożonych dokumentów nie wynika aby Habilitantka była angażowana w tą pracę. Nie pełniła więc dotąd funkcji tzw. Promotora pomocniczego.

XI. Staże zagraniczne i naukowe.

W przedłożonej dokumentacji nie znalazłem również informacji na ten temat

XII. Wykonywanie ekspertyz.

Z Autoreferatu można wnosić, że Pani dr M. Kotowska nie ma jak dotychczas osiągnięć w tej dziedzinie.

XIII. Udział w zespołach eksperckich i konkursowych.

Ustaliłem, że Pani M. Kotowska była siedmiokrotnie członkiem komisji konkursowych w: 6 edycjach konkursu wiedzy z kryminologii (2013 – 2018) oraz w 1 panelu z postępowania karnego i nauk penalnych (2014).

XIV. Recenzent projektów i publikacji (międzynarodowych i krajowych).

Habilitantka recenzowała manuskrypty 9 publikacji w „Zagadnieniach Społecznych” (2014-2017) oraz manuskrypty 2 artykułów dla „Kultura Bezpieczeństwa – Nauka – Praktyka – Refleksje” (2017).

XV. Współpraca międzynarodowa.

Nie otrzymałem dowodów potwierdzających ewentualną współpracę o tym charakterze.

Reasumując – stwierdzam, że ocena dorobku opisanego w punkcie C wypada dla Habilitantki korzystnie. Niepotwierdzenie zaś niektórych z wymagań – kładę na karb realiów życia naukowego oraz statusu naukowego Doktora, który nie ma takich możliwości (np. w zakresie nawiązywania współpracy z zagranicą, odbywanie staży zagranicznych, otrzymywania zlecenia wykonania ekspertyz, udziału np. w zespołach eksperckich, udział w konsorcjach czy w komitetach redakcyjnych czasopism) jak osoby mające np. habilitację. Stąd też osiągnięcia, które były w zasięgu Pani Doktor M. Kotowskiej – oceniam bardzo wysoko i stwierdzam, że wykazuje ona mimo wszystko Jej istotną aktywność naukowo-dydaktyczną.

Wniosek końcowy

Po analizie przedłożonej dokumentacji obejmującej dorobek naukowo-badawczy, dydaktyczny, popularyzatorski, organizacyjny i współpracę międzynarodową – oraz po przestudiowaniu rozprawy habilitacyjnej oraz pozostałych opracowań naukowych Habilitantka – stwierdzam z całym przekonaniem, że:

1. Praca wskazana jako osiągnięcie naukowe („Kariery kryminalne członków zorganizowanych grup przestępczych”) stanowi znaczny wkład w rozwój wybranej dyscypliny naukowej.
2. Pozostały dorobek naukowy – ma również walor „znacznego wkładu” w rozwój dyscypliny naukowej Habilitantki.
3. Pozostały oceniany dorobek – potwierdza istotną aktywność habilitantki w tym zakresie.

Dlatego też pozytywnie opiniuję Wniosek Pani dr Moniki Kotowskiej o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych, w dyscyplinie prawo.

